„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: ф. 12 или 30 дин.
на по године: ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 137. *У Новом Саду, у четвртак 20. нов. (2. дец.) 1897.* Година XIII.

Епархијска скупштина бачке дијецезе.

Мото: „Устани, да седнем“.

Од вајкада смо били поборници братске слоге и заједничког рада, јер смо тога уверења, да малени народи ваља да прикупљају сву снагу своју у одбрану свога опстанка, а не да је троше и сатиру у себи, узајамним гложењем. Од какве је користи слога била, показало се на прошлом сабору, — тријумфом народне мисли.

Па и ако се није могло доћи до потпуног стапања народних странака, али се од узајамног приближења и поверења могло надати, да ће се бар од случаја до случаја продужити сложан рад и споразум, док се у течају времена све противности не изгладе, и потпуно поверење не поврати, те уједињена стара народна странка не успостави.

Међутим није се тако догодило. Одмах после сабора, чим се сазвала епархијска скупштина, радикална странка почела је кришом на своју руку радити. Тад смо је позвали, да с нама заједнички и у слози обави изборе — једним писменим позивом. И сами смо лично ишли у Карловце, да пожуримо одзив, и добили смо тамо обећање, да ће се за два-три дана одговорити. Но прошло је и три недеље без одговора, за које време се живо радило, да се осигура терен при изборима за радикале. И тек кад се та акција свршила, дошло је до састанка, на ком су радикали ставили таке услове споразумном раду при изборима, за које су у напред знали, да их српска народна слободоумна странка неће и не може усвојити, јер је тако рећи везана била за пређашњу једну енунцијацију своју. Тиче се тумачења уредбе о епархијама у погледу трајања мандата у појединим одсецима, о чему је постојало већ решење саборског одбора, које је и слободоумна странка усвојила и припознала. По томе чланови епархијских власти остају **до новог устројства**, а не као што се после са противне стране извртало, „доживотно“ и „вечито“. А радикали су хтели, — противно том тумачењу највише автономне власти, — да бирају све изнова.

Стављањем таког услова радикали су намерно слогу осујетили, како би могли показати своју моћ и популарност у народу, али су међутим само у бачкој дијецези досад одзива нашли.

И тако се под том девизом, под девизом „**обнове**“ епархијских власти развила у бачкој дијецези најжешћа борба против слободоумне странке, са главном тежњом и јединим цели, да се оборе њихови главни и меродавни људи, па ма ко други ушао у епархијску скупштину.

Ни сопствене саборске посланике не хтедоше бирати у ту скупштину, да се не би какогод о истакнуто и необориво „велико“ начело „обнове“ епархијских власти — огрешили.

Кад смо при бечејском избору предлагали пре избора конференцију, у којој би се братски сложили и споразумели у свему, те заједнички бирали најспособније и позваније људе обе странке, од вике и ларме — у којој су господа учитељи предњачили — једва смо могли до речи доћи, тако су браћа у свом заносу за то „неприкосновено“ начело забраздили били.

Са таких сцена ожалошћени, вратили смо се са тога избора, али смо држали, да заблуделу ову браћу руководи — ма и погрешно, — али ипак начело неко и уверење, а ми свачије уверење поштујемо.

На епархијску скупштину дошли смо као пустосвати, да, кад устреба, објаснимо своје становиште, и, ако буде потребно, од нападаја се — бранимо. Али смо поуздано очекивали, да ће се радикали мушки и одважно истаћи на овој скупштини за девизу, под којом су овај избор обавили, за **програм**, који су својим бирачима дали, — за начело „обнове“.

Мислили смо, да ће испрпсти сва законита средства, која им народно-црквена автономија на расположење ставља, да би с таком виком истакнуто „начело“ своје спровели; мислили смо, да ће бити доследни себи, те у крајњем случају обуставити рад скупштински до решења саборског, и да се неће нипошто упустити у „незаконит“ избор „допуне“ чланова, који су они пред целим светом и својим бирачима, јасно и гласно за повреду епархијске автономије прогласили; једном речи, да оно свечано обећање, — које су многи, као што чујемо, и **заклетвом** пред својим бирачима потврдили — неће у скупштини изневерити.

У тренутку, кад је то најважније питање, — због кога се толика борба водила, толике увреде наносиле — на дневни ред дошло, сви недахнимице очекивасмо, шта ће сад да буде, како ће та господа искупити народу и бирачима задату реч своју; како ће стати на браник мушки и одважно за автономију своје епархије против утицања саборског одбора у унутрашње послове епархијске. — Сви недахнимице очекивасмо, да видимо те јунаке на делу!

Па шта би? — Тресли се брегови, родио се миш!

После дуге почивке и тишине, једва се поче дизати да говори, — устежући се као нова млада — један члан те предложи нешто, што нити је печено нити кувано, па се онда лепо упустише у избор „допуне“, оне толико перхоресциране, грђене, тако рећи испљуване „допуне“ чланова епархијских власти!

Ето, то је доследност наше браће радикалне у дијецези бачкој. После толике вике и ларме тако се жалосно свршило њихово јунаштво!

Упустили су се у „незаконит“ рад, обавили су „допуну“, место „обнову“ и тиме своју, народу свечано задату реч погазили. **„Народу“** су говорили једно, а урадили су друго. дакле су народ обманули.

Ако каква сила спречава, да се спроведе оно, што се за законито сматра, онда се истина испред те силе мора повући, али се зато не упушта у онај тако звани „незаконити рад“, него се чека на боља времена.

Да смо ми на сабору хтели тако што урадити, могли смо лако усвојити предлог дра Нике Максимовића, па са једном „оградом“ прећи на претрес јединственог статута. Али ми не хтедосмо као бачки радикали напустити начело, па се морадосмо са сабора разићи. Али онда и не сањасмо, да ће теорија Никине „каутеле“ наћи у бачким радикалима тако верне „последователе“. Ликуј, Максимовићу, што си нашао тако пажљивих ученика!

Сваки беспристрастан човек мора констатовати, да су радикали оваким млитавим држањем компромитовали углед и кредит своје странке.

Но покушајмо, да разјаснимо ту појаву. Од куда то долази, да радикали напустише своје начело, те се упустише у „допуну“?

Та аномалија, та противност између начела и дела, даје се здравим разумом и логиком само тиме протумачити, да њима није стало ни мало до начела, него све до власти, коју би у епархијској управи ради себи да приграбе.

Начело је само фирма те тенденције, а садржај јој је власт.

Зато им је главна тежња била, да при изборима најопробаније и најзнаменитије људе, најодабраније борце за нашу народну автономију — потисну што више од утицаја у скупштини и управи епархијској, ни у каквој другој цели, него да они та места заузму. Само нека не буде тамо њима лично мрски Вучетић, Полит, Ћирић, Гостовић и остали заслужни родољуби и позвани људи — па ма били у њој сами учитељи, лицедери и ратари.

Није дакле „по среди“ никакво начело, него је то питање личности.

„Устани да седнем“. Ето, то ти је! Ту лежи зец!

Али то је жалосно! Жалосно је, кад се једна народна странка с напуштањем истакнутих начела баци на сасвим лично становиште, и да би своју цел постигла, доводи народ у заблуду и подржава га у њој, пунећи му главу о неком начелу, до кога јој у истини није ни мало стало, пошто га на надлежном месту млитаво брани и **олако напушта**.

Кад није могло бити више власти, добро ће бити и мање, — колико се може, нека се очупа. Боље ишта, него ништа. А начело? То ће добро бити за „народ“, да му се очи замажу!

Пођимо сад корак даље, да видимо, како су радикали у Бачкој ову скупштину саставили?

Сама скупштина **није састављена законито**. По привременој уредби о епархијама заступство епархије сталежно је, у коме је заступљено свештенство, учитељство и световњаштво. Ту је прописано, колико има бити свештеника, колико учитеља, а колико осталих чисто световњака.

И по слову закона, особито пак по оном „духу“ те уредбе, на који се браћа радикали тако радо позивају, не могу бити свештеници и учитељи ни изборници међу чистим осталим световњацима, него само сталеж, по за себе; а камо-ли да би могли бити изабрани за скупштинаре — међу световњацима.

Нико не може на једанпут уживати два права и као световњак и као свештеник односно учитељ. Иначе би се могло догодити, да се епархијска скупштина састави искључиво из самих свештеника и учитеља, као што је мало фалило, да и ова није така постала, пошто су учитељи у толиком броју ушли унутра, колико уредба не допушта. Њих је на овој скупштини толико било, да је изгледало, да смо на учитељској, а не на епархијској скупштини бачке дијецезе. У њој су учитељи и бројем и утицајем својим доминирали и ударили јој свој тип и печат и тиме, што су учитеља за потпредседника изабрали.

Осим учитеља, били су ту сви кортеши радикални у Бачкој, без погледа на способност и позваност њихову. Сва остала интелигенција, сви угледнији људи, по друштвеном положају, знању и имању своме — били су потиснути и искључени оданде. Па бар да је због каквог начела, не би нас ни вређало, него због оног „обер-начела“ радикалског: „устани да седнем“.

Па треба-ли то тако да буде? Може-ли, сме-ли партајизам тако далеко да иде? Има-ли народ српски од таког сепаратизма какве користи или штете? Бачка дијецеза својом умном и материјалном снагом, независним положајем својих становника и својом српском јако развијеном свешћу заузима прво место у митрополији нашој, — па је-ли ова епархијска скупштина била огледало бачке дијецезе, — што у истини треба да је, — или је била само карикатура тога огледала?

Но пођимо још даље. У одсеке су бирани учитељи у већем броју, него што им по закону приличи. За конзисторију уредба изриком прописује, да се места морају попунити са правницима „**по могућству**“. Тек ако правника у дијецези нема, онда, дабогме и са осталим угледним становницима епархије; но радикали и ту изабраше — учитеља.

Чујте правници богате и угледне бачке дијецезе! Ма да вас овде више има него ма у којој другој епархији, вас су браћа радикали у скупштини епархијској збрисали са лица земље, јер су у недостатку адвоката и осталих правника „били принуђени“, да на ваше место бирају — једног учитеља.

Да је радикалима било само до отимања власти, види се најбоље и по томе, што су при избору чланова за епарх. школски одбор истиснули стручне и по наше школе заслужне људе, као што су А. Варађанин и В. Пушибрк, да њихова места попуне неспремним и нестручним људима, а овамо су непрестано говорили о „стручном“ надзору и о „стручној“ управи.

Па тако су у свему радили. Ево још једног примера њихове доследности. Они су много писали у свом листу против „суспензије“ црквених општина, доказујући — шта више то исто доцније и на самој скупштини — да тога по рескрипту не може бити, и да и само разрешење тек својом правомоћношћу ступа у живот. Па ти исти људи напустили су то своје начело једнодушно при верификацији сомборских заступника само зато, да се додворе председништву, а највише из бојазни, да се ови не прикључе мањини, те им осујете њихову чежњу за влашћу.

Како су се учитељски матадори хтели играти црквеног сабора на овој скупштини, те себи неку законодавну власт присвојити, шта више и као неки апелацијони највиши суд хтели коригирати судске одлуке у ствари туринског учитеља; како су хтели још одмах у скупштини да наложе одбору школском, да заповеди општинама, да, противно рескриптуалним опредељењима, морају одсад за управитеље местних основних школа само стручне људе, дакле опет учитеље, бирати; какво је комично расположење произвела расправа о пивничкој општини, и многе друге бесмислице, — није вредно ни набрајати, јер се о томе може свако уверити, кад пажљиво прочита извештај у овом листу о течају скупштине. Карактеристике ради само ћемо још споменути, како смо се сви у један мах — кад је опет један уча с пуних усти почео говорити о „паралелности“ сабора и епархијске скупштине — већ поплашили били, е ће предложити, да се скупштина претвори у „сабор за бачку дијецезу.“

Наши народни учитељи почињу од неко доба излазити из оквира задатка и позива свога. Они прелазе оне границе, које су им означене друштвеним положајем, спремом, а највише позивом њиховим. Они **хоће да играју** велику **улогу** у јавном животу народном. Хоће да буду неке вође и да дају правац држању народа.

Но то је стање неприродно и нездраво, које лечити ваља, јер иначе штетне последице за собом мора повући. Учитељи наши имају много лепши и племенитији задатак, коме ваља да се с пуном оданошћу посвете, а то је: неговање и образовање подмлатка, те узданице народне. Ту нека они улажу своју снагу, а на автономном пољу онолико, колико то у њихову струку засеца. Остало нека оставе другима, који су на то позванији од њих. Наш народ може само онда напредовати, ако сваки своју дужност врши, а у туђе се послове не пача; — то се зове здраво стање. Кад би се на то пазило, онда се не би догађале таке незаконитости и неправилности на епархијској скупштини!

Кад све појаве средимо, не можемо се

отрести уверења, да је радикална странка у Бачкој и својим изборима за скупштину и својим држањем на њој компромитовала углед наше автономије. Непријатељи наше народне автономије само ће се радовати таким појавама и прстом ће указивати на њих као доказ, како је наш народ незрео за автономију, јер нити поштује установе њене, нити схваћа велики културни задатак њен — те му је с тога потребно туторство! Међутим, то не стоји, њему су само неколико вештих кортеша сугерирали своје властољубиве партајске цели.

Радикална странка је насилно рас инула народну слогу, обманула народ обећањима, која није испунила; изневерила је свечаним начином истакнути сопствени програм свој, компромитовала сама себе и црквену автономију

С дубоким болом у души морамо истаћи, да се оваким начином и радом без нужде народ растрза и у њему огорчење шири, и да се све више удаљујемо од оне узвишене идеје — опште слоге народне!

Можда смо овим ретцима коме и криво учинили, али Бог нам је сведок, да нас у томе ни анимозност против које личности или сталежа, нити икакве личне побуде не руководише. Дуго смо се омишљали, да-ли да о овој немилој ствари пишемо, али ова скупштина тако је значајна и карактеристична, да смо морали сматрати за своју родољубиву дужност тима утисцима отвореног израза дати. па нека сваки беспристрастан човек суди, колико су оправдани. У интересу правде, — а највише у интересу саме наше автономије подижемо свој глас у овој ствари, јер се цела ова работа радикала може свести у један појам а три речи:

„Устани да седнем“.

Др. Стеван Малешевић.

Босна и Херцеговина пред угарском делегацијом.

Четворни одбор угарске делегације је дана 13. (25.) новембра претресао кредит, који се тражи за окупиране земље.

Делегирац Ђорђе пл. Ђурковић, пошто је наговорио пуно комплимената Калајиу и његовој управи у Босни и Херцеговини, жели, да му се објасне меморандуми босанских и херцеговачких Срба, што су их ови поднели превишњем месту. — Александар Хегедиш тражи, да се изнесу завршни рачуни и пита, шта је учињено, да се ублажи штета, коју нанесе последња поплава. Пита, како стоји ствар са грунтовницама и катастром у Босни. — Август Пулски вели, да се за напредак привреде у Босни више чини, него што се то слаже са интересима оба дела монархије.

Министар Калаји је, као обично, одговорио као од беде, али се г. г. делегирци и с тим задовољили. Изгледа, да они својим питањима само дају Калајију повода, да се похвали.

Калаји одговара Хегедишу, да је увек готов дати делегирцима, да виде закључне рачуне. За окупацијоне трошкове вели, да се смањују (? — Ур. „Бр.“) Штета начињена поплавом, већином је накнађена. Катастер и грунтовница су доведени у склад једно с другим. Држи, да није онако, како Пулски мисли у свом питању. Монархијина индустрија је и сувише јака, а да би јој мала, примитивна индустрија босанска могла правити конкуренције. Дизање босанске индустрије може се сматрати као напредак монархијине индустрије.

Делегирцу Ђурковићу одговорио је Калаји, да он врло добро познаје меморандум, на који се иностр ни листови слабо обазрели (? — Ур. „Бр.“), али је зато тим више говорено о њему у српским листовима, у којима се влади пребацује, да се српски елеменат у Босни не само не узима у обзир и да се запемарује, него се чак угњетава. На сасвим бесмислене тврдње у меморандуму да реагира, држи министар испод свог достојанства(!!), и само с неколико примера хоће да расветли, како он потпомаже(?) српски елемепат, а никако не угњетава. Наводи, колико беше православних цркава у почетку окупације; било их је, вели, око 200, а од то доба је нових сазидано 162, обновљено 56, а 156 је снабдевено параментима, све о владином трошку (?! — Ур. „Бр.“). Од 1878. до 1896. употребљено је на плате високог клира 709.000 фор., за градњу и обнову цркава 268.000 фор, за остале потпоре 733.000 фор Надаље је подигнут семинар из земаљских средстава, а из ових се и издржава. Идеја, да се подигне такав православни семинар, такође припада влади, а црквена општина сарајевска показала се према тој идеји тако слабо пожртвовна (јер зна, како је влада подигла тај семинар. — Ур. „Бр), да се семинар морао подићи ван Сарајева. Од неколико година има православних парохијских домова. За гиназисте, који касније долазе у семинар, основано је 72 државне стипендије. То су само неколико података, који доказују неоснованост тужби.

Мостарска црквена општина је год. 1895. имала сукоб са својим митрополитом; обе се странке обратише влади, која је решила, да општина мора попустити јер епископ на основу канона има право. Општина је на то решила, да пошље депутацију Њег. Величанству, што владин повереник не само да није спречио, него је до решења Њег. Величанства обустављено извршење владине наредбе. Али општина се читаву годину дана није мицала, него је тек у децембру лањске године дошла у Беч, али није више хтела, да засебно поднесе своју тужбу, него у друштву с меморандумском депутацијом. Тужба јој буде одбијена, обустављена министарска наредба ступи у крепост, па како је општина не хтеде спровести, буде разрешена. Министар мисли, да је влада у овој ствари поступила с пуно призрења. За тужбе у меморандуму вели Калаји, да су неосноване, јер су неке ствари надуване, а поједини случајеви су генерализовани. Министар мисли, да је тиме доказао, да босанска влада не само није непријатељски расположена према источно-православном становишту него је благонаклона и према њима као и према свима другим сталежима и вероисповестима. Признаје. да православни Срби не само имају релативну већину, него да су они вредан, добар народ па баш с тога се влада брине за њих. „Што међу њима има неколицина, који су — не знам зашто или боље рећи, нећу да знам зашто — зашли странпутицом, па хоће да том странпутицом одведу и свој рођени народ, који међутим већином не иде за њима, као што је то и г. Ђурковић констатовао, чиме тај народ доказује и свој здрави разум, — тај факт неће ни мене, ни босанску владу скренути с пута, којим смо до сада ишли, и босанска влада ће источно-православне исто тако штитити и њихове интересе исто тако унапређавати, као што је то и досад радила. Идем још корак даље и велим, да се нећу обазирати на овај покрет, ако се са друге стране покаже предусретљивост. и то према свима чиниоцима, који су у овој ствари. У том случају ће и влада ићи тако далеко колико је могуће, наравно, по себи се разуме, само до граница, условљених државним интересима.“

Тако је завршио г. Калаји свој „speech,“ на који су и Ђурковић и остали делегирци само климнули главом и похитали, да изразе Калају захвалност на „тактичној и успешној управи окупираних покрајина“. Из говора Калајева, како га у изводу донесмо, види се његова позната хвалисавост, да и не говоримо о очигледној неистинитости његових навода. Али Калаји зна, да ће се један Ђурковић, а још пре мађарски делегирци задовољити и с тим, па чему да се човек више труди?

Епархијска скупштина бачка.

У нашем извештају о епархијској скупштини изостала је дебата о мандату петорице сомборских изасланика. У штампарији је забачена цела једна страна рукописа, на којој беше та дебата, те је омашка опажена тек доцне у ноћ, кад стране беху већ преломљене и кад се више није могла цела та дебата сложити и уметнути Да би нам извештај и у том погледу био потпун, доносимо накнадно дебату о сомборским мандатима.

Кад је дошао на ред извештај верификационог одбора,

Известилац **Јелчић** наводи, да у сомборској црквеној општини влада нередовно стање; та је општина у августу о. г. суспендована и ту је суспензију изрекао наш епарх. адм. одбор. Нико нема права, да испитује коректност тога поступка одборског, па ни сама суспендована општина. Против суспензије уложила је сомборска општина протест . . . (Неколико гласова: Ваљда рекурс?) па добро: рекурс на адм. одбор, али не сачекавши решење овог одбора, сомборска се општина обратила саборском одбору и овај је дигао одлуку епарх. адм. одбора и своје решење доставио непосредно сомборској општини. (Опорицање. Епископ разјашњава известиоцу, како је та ствар заиста текла.) Ма како било. тек се саборски одбор умешао у епарх. управу ове дијецезе, и сомборска црквена општина не може се још сматрати законитом, те према томе од незаконитог тела не може бити нико законито изабран. Но има још један моменат, који искључује законитост избора сомборских изасланика. Наиме скупштина сомборске црквене општине у својој првој седници, кад је требала обавити избор, није била толико посећена, да би могла доносити правоваљане закључке, тако да није могла ни обавити избор изасланика за ову скупштину онога дана, који је адм. одбор одредио. Тек у другом заседању свом, кад је рок избору већ прошао, обавила је сомборска општина избор. Да је у тој општини законито стање, она би, као и друге наше општине, на време могла обавити избор изасланика на епархијску скупштину. Из свих тих разлога верификациони одбор није могао скупштини предложити верификацију сомборских изасланика.

Теодор В. **Поповић** држи, да ова скупштина није позвана, да испитује законито или незаконито стање у којој општини, већ она има да констатује само правилност или неправилност избора, и пошто других разлога, осим оних, које је известилац навео против верификације сомборских изасланика, не види из извештаја верификационог одбора, предлаже верификацију петорице сомборских изасланика.

Др. Паја **Дракулић**: И ако је вериф. одбор предложио, да се његов и његових другова мандати униште, позива се на узус, да може говорити, како би објективно изнео стање ствари према једностраном извештају вериф. одбора, и зато моли за реч. (Даје му се реч). Пре свега у извештају вериф. одбора употребљава се реч „суспензија“, а то наш рескрипт не познаје. Адм. одбор није суспендовао сомборску општину, већ ју је разрешио, а што је он то р зрешење изрекао на просту денунцијацију једног потчињеног чиновника, то је незаконит поступак, јер није учињена никаква претходна истрага. Ми смо. вели говорник, сасвим редовним путем поднели призив против разрешења наше општине, али адм. је одбор тај призив држао а можда и сад још држи у својој фиоци и најпосле је код политичке власти затражио брахијум против наше општине. Услед тога ми смо били принуђени, да се обратимо жалбом саборском одбору, али смо у времену од осам дана поднели призив и на адм. одбор . . .

Епископ прекида говорника и хоће, да му објасни ствар.

Др. Паја **Дракулић**: Па ваљда нећемо сад овде водити дијалог? Пустите ме да изговорим . . . На нашу жалбу је и сам саборски одбор потврдио становиште, које ја заузимам, те је својим решењем обуставио брахијум, известио о том политичку власт и тиме онемогућио незаконити поступак адм. одбора, а тај би поступак иначе био на срамоту наших автономних прилика пред страним светом. Из тога се види, да закључак адм. одбора није правоваљан, да је наша општина законита и да је сасвим по закону радила, кад је изаслала прописан број чланова на ову скупштину. Толико с правног гледишта. А сад да се обазрем на извештај вериф. одбора са критичког гледишта наше народно-црквене автономије онако, како то лежи у самом називу том. Ако би се скупштина ставила на становиште вериф. одбора, онда би се автономија начинила сасвим илузорном, јер онда би свагдашњи епископ могао искључити од вршења свога права коју год хоће општину.

Епископ: Ја не примам за то никакву одговорност; не искључавам никога. Ја сам само председник адм. одбора без права гласа. Адм. одбор решава.

Пошто је Б. Поповић препоручио предлог верификационог одбора, и пошто је у ствари сомборских мандата говорио још и П. Лугумерски, епископ је у кратко рефлектовао на говоре сомборских изасланика, те

ЛИСТАК.

У спомен једном честитом Србину занатлији.

— Слика из живота. —

„Касти — рећи!“*)

И казао је и рекао је; и штогод је казао и рекао, све ми је добро казао, а то је главно код свакога говора.

Буди ми се успомена на једног српског занатлију, код којега сам као ђаком био на стану и храни, но којега пре неколико година изгубисмо из реда живих. Та успомена на њега тако ме живо занима и потреса по више пута, да не могу на ино, а да не напишем ево овако све о њему, колико га се живо сећам.

Како бих ја могао пропустити, а не написати што о њему, кад је он то многим заслужио; на то ме гони већ захвалност, што нас је ђаке добро пазио и надгледао, те је у тој пажњи једаред толико непажљив био, да нам је за ужину из превелике неге дао питу с орасима место „питино дете“, које нам је госпоја одредила била за ужину. Ала се једила госпоја, кад је дознала, шта је стари порадио, док она није била код куће.

А што ме је управо побудило да пишем о њему, то је св. Ђурђиц, крсно име његово. Тај смо дан славно прослављали у великој радости мојој, јер баш тај дан, беше дан, кад сам се ја родио, па смо две славе у једну спојили и слошке млатили угојеног ћурка и залевали га румеником вином.

За тог ћурка везивала се и мала историјица: Стари је обично с јесени купио од најбољих наших салашанки неколико ћуркова, али једног је управо за свечарство пйтао и угојио, да му ја после о навечерњу св. Ђурђица одрубим на пању мученичку главу не другим чим, већ баш оштром секиром, представљајући себи при том ужасну слику, како су гилотинисали Луја XVI. И ово гилотинисање догађало се уз велику помпу. Анка слушкиња је ћурка изнела из коморе, а ја и стари господар смо се свечаним кораком приближавали дебелом пању, на ком је наслоњена била оштра секира. Врло сам добро умео гађати, зато су обично мени поверавали тај посао, да ћурку у једном маху одрубим главу, да се јадник дуго не мучи и пратка. (Онда сам смео, али данас ни за живу главу! Нестало праксе, неста и куражи. Зато опомињем будућу ми младу, да се добро извешба у шактерству, јер иначе не ћемо јести баш много печења.) „Само пази — касти — рећи — Владо, да му у једаред одсечеш главу!“ — пратио ме је господар. „Ни бриге вас“, одговорио бих му ја; и после тога сам се доиста вешто показао, а он ме је доброћудно тапнуо по рамену, говорећи: „Е баш си — касти — рећи — заслужио оно најлепше бело месо! Шта велиш, ала ћемо га и млатати — чампраг му његов!“

Ох, тај Ђурђиц! Ала смо се и веселили! А што ми је још милије било, сви моји другови имађаху тај дан предавања, а ја бејах ослобођен; па шта више на слави је увек био један мој господин професор, рођак господарев и добар пријатељ његова два сина, са којим сам се онда по кад и кад (кад је он хтео) куцнуо чашице, и напио већ у здравље чије било. Зар веће славе на свету, него кад за ђака престаје закон за неко време диспензацијом, те смеш једно после подне у господина професора поверљивије погледати! Оно додуше знаш и осећаш, да је он професор, поштујеш га, али га поверљивије, рек би искрније погледаш, седиш уз њега, разговараш се са њим, пијеш, певаш, а богме и коју чашицу вина попијеш; но али ово „сос мерос“, јер господар је био велик умерењак, па није дао да се раскалашно владамо.

Живећи далеко у туђем свету вредно је радио, но умерено живео, штедећи новац, да после буде мајстор на гласу, кад отвори своју радњу. „Само сос мерос — касти рећи — знаш, како каже Кир-Јања; само сос мерос, па ћеш доћи до велико слава!“ — тако је увек говорио. И збиља умерено живећи и штедећи отворио је у Н. Саду лепу радњу, у којој је доста иметка стекао, да му је за свашта достизало. Уз припомоћ Текелијине штипендије ишколовао је два сина, који данас живе као угледни адвокати и људи. Није време којечим трошио и није било часа, да он није шта радио. Мрзио је нерадине и неозбиљне, који се којечим баве, а не својим занатом. Многи би се занатлија могао од њега памети научити, да не треба скупоцено време неозбиљним стварима трећити; па би се оставио кортешовања и не би се плео у ствари, које нису за њега, већ би свим жаром и маром пријонуо око свога посла и уверио би се, да је занат златан. Та откуд му и може бити занат златан, кад је рђа попанула на алате му, док се он вукао по кортешијоницама, зборовима и биртијама, трошећи узалуд време.

Ето такав је био мој господар као занатлија: вредан, савестан и штедиша. Живо се сећам, како нам је често напомињао „црне дане“, који ће скоро доћи. Е, гле, ка о се испунише старчеве речи. Тешко је данас оном занатлији, који у прошлости својој није стекао, да у садашњости има шта уживати, а будућности да сме у очи погледати. Јер су ово дани тешког и великог искушења. Ми данас лутамо по ужасном мраку, а болесни смо од искушења, те и у јасној боји видимо црно, и у правом човеку видимо кривца; запиташ

*) Те је речи покојник често у говору уплео.

је онда, као што смо већ јавили, усвојен предлог вериф. одбора, по ком се мандати сомборских изасланика не могу сматрати за оверовљене.

Политички преглед.

— **Делегације**. Одбор за спољне послове угарске делегације држао је у понедељак своју седницу, у којој је известилац одбора др. Макс Фалк поднео извештај о спољној политици наше монархије. Извештај је парафраза министровог говора и одобрава спољну политику онако, како је води данашњи министар. Одбор је узео на знање тај извештај и поднео га је пленуму, који ће се данас састати. Министри ће дакле од угарске делегације добити потпуно поверење.

— **Промена у Аустрији**. Аустријски Немци ликују, јер им се испунила жеља: Бадени је пао, а с њиме ће, надају се Немци, пасти и језичке наредбе, због којих и беше толико буре. На све стране се приређују демонстрације и држе илуминације не само у немачким варошима, него Немци чине то и онде, где су у огромној мањини према Чесима. Може им бити, јер су по аустријске Словене наступила тешка времена. — Опозиција у царевинском већу тражи, да Абрахамовић захвали на председништву, али овај неће да напусти своје право. По свој прилици, да ће се то питање решити тиме, што ће Абрахамовића позвати у Горњи Дом.

— **Проглас младочешке странке**. Извршни одбор младочешке странке издао је поводом промене у Аустрији на чешки народ проглас, у коме се упозорава на насиље чешких противника, које је

„управљено управо на основу чешког народног опстанка. То је насиље за један тренутак имало успеха, али оно не сме и не може никада имати дејство, да је оно пољуљало чврсти положај нашег народа и оно неће имати таких последица, ако се чешки народ, веран својим традицијама и својој историји, буде држао свога државно правног и народног програма. У нашој политичкој историји наступио је критичан тренутак; у таком тренутку не сме нико наћи чешки народ неприправан, неодлучан, застрашен. Сва дивна чешка снага, која је већ толико пута победоносно одбила нападаје непријатељске, мора се употребити за нове труде, за нову борбу. Па као што чешки заступници, свесни своје велике одговорности, неће у овом тренутку ништа пропустити, што ће бити потребно за успех чешке ствари, мора се с друге стране и цео чешки народ удружити и своју вољу чврсто изразити и не трпети, да место права победи сила, место правде победи неправда. Не знамо, шта најближи дани носе и шта ће бити последице садашњег политичког обрта у Бечу; али толико можемо у напред изјавити, да ће чешки народ, ако опет буде изазван на борбу, у ту борбу ући чврстом храброшћу и да се неће окануги борбе, док је победоносно не доврши“.

— **Буна међу Арбанасима у Старој Србији**. Из Скопља јављају: По гласовима из Призрена и Ђаковице влада тамо велико узбуђење међу Арбанасима. Ови подстакнути са стране, траже одавно од Порте засебну самоуправу, не задовољавајући се повластицама. које су до сада уживали, па како им Порта не даде до сад тражену автономију, то се поглавари арбанаских племена у Скадру. Ђаковици, Пећи и Призрену договоришe, да се буне против султана и његових власти. Значајна је појава, да су сва племена сложна у томе, и да су решена, да оружјем у руци извојују себи оно, што траже од порте. — Из Скадра стижу ови гласови: Овдашњи Арбанаси још се мирно понашају, и ако се и међу њима опажа извесно комешање. Путници, који дођоше из Ђаковице, причају, да је тамо и у Пећи букнула већ буна. Овдашњи конзули послаше своје поверљиве људе у Ђаковицу, да се увере о правоме стању и о узроцима, који су буну изазвали.

Неки бечки и пештански листови су по свом обичају обедили Црну Гору, да ова подстиче буну међу Арбансаима. Са Цетиња на те клевете бечких и пештанских листова одговарају ово: Са свим су измишљени и неосновани гласови аустријских и угарских листова, да Црна Гора подстиче Арбанасе на буну. Црна Гора живи у најбољим односима са Турском и нема никаква узрока и рачуна, да на својој граници изазива метеж и буну, јер онда би морала послати своју војску на границу, а то је скопчано са великим трошковима.

— **Догађаји на Криту**. Кандидатура луксенбуршког пуковника Шефера за критског гувернера као да је опет напуштена, јер у најновије време спомиње се опет принц Фрања Јосиф Батенбершки као гувернер острва Крита. Ову кандидатуру препоручиће, како из Петрограда јављају, и Русија, а хришћани на Криту с радошћу би поздравили принца Фрању Јосифа као свога гувернера баш зато, што га препоручује Русија, јер су уверени у наклоност руског цара и владе према хришћанима на истоку.

Позив.

Од одбора некадашњих ученика Српске Новосадске Гимназије, који скупља прилоге на зидање гимназијске зграде добили смо овај позив:

Кад је пре више од пола године Одбор упутио проглас Српском Народу, да прилаже на зидање наше гимназије, учинио је то с уверењем, да је предузео ствар, о којој виси будућност нашега народа у овим крајевима, па и ако су времена тешка а године оскудне, да ће свесни Срби савладати све сметње, па ће се ухватити с нама у једно коло, да помогнемо нашој самохраној гимназији.

Одбор се у нади није преварио. На први глас, који Одбор даде од себе, одазваше се многи прави родољупци; многи искрени пријатељи српске просвете као наши повереници живо прионуше, те прибраше обилате прилоге у својем месту. Има њих доста, који се усилише, па отплатише један део својега дуга мајци, која их је васпитала и подигла. А управо срца се тиче чин садашњих гимназијских ученика: новчић по новчић сакупљаху те прибраше не малу своту од 700 форината. Најзад је племенити властелин српски пок. барон Милош Бајић својим ретким и у већих народа даром обезбедио подузеће, и разбио сваку сумњу е да-ли ћемо икад угледати зграду наше гимназије. Одбор из дубине душе кличе: слава барону Бајићу, хвала дарежљивим рукама!

Али дајући тако одушка својему задовољству, што му мисао није погинула, Одбор неће тим да каже, да је потпунце задовољан и умирен. Не можемо премучати, да смо и више очекивали. Кад је пустио проглас у народ, Одбор је рачунао на извесне људе и друштвена тела, па је на своје чудо у много прилика опазио, да се оглушују баш на оној страни, од које се најмање томе надаше. Одбор се тешио да ће ваљда јесен више донети, али ево јесен прође, а многи повереници се не одазивљу, а тек неколико општина и друштвених тела се јавише.

Морамо пред лицем целога народа нагласити: Ова гимназија није само новосадска него је и бачка, није само бачка него и банатска и барањска; па и од Варадина до Приморја долазе синови Српског Народа под њено окриље: она је дакле свега народа. Па зар цео народ не може подићи зграду, која ће бити прилика његова? А данашња хигијена и педагогија много траже од зграде средњошколске. Нико не сања о удобности и величини, којима опремају имућнији народи своје средње школе, али оволико новаца, колико сад имамо, и поред Бајићева господског прилога, није сасвим довољно, ако помишљамо на то, да се ова наша узданица даље развија. Кад смо већ тако близу давно жељеној мети, зар да сад поклекнемо и клонемо?

Отворите срца и остала браћо Срби, нека продре и у њих наш глас. Погледајте на велику народну потребу, па на досадашње прилошнике. Некадашњи ученици наше гимназије, општине српске, друштвена тела српска, који се не одужисте просвети српској, последње је време! сетите се Српске Новосадске Гимназије и пожурите се с прилозима!

У **Новом Саду**, 13. (25.) новембра 1897.

У име Одбора

Перовођа **Др. Сима А. Ћирић**. Председник **Стеван Поповић Пеци** ц.р. саветник.

Благајник **Васа Пушибрк** управитељ Срп. Вел. Гимназије.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 19. новембра 1897.

— **Патронат српске велике гимназије новосадске** држао је седницу 15. (27.) новембра. На тој је седници између осталог решено, да се за зидање гимназијске зграде откупе куће Ђ. Вукичевића за 4000 фор. и Б. Стаматовића за 11.000 фор., и да се овдашња варошка власт замоли, да одобри зидање гимназијске зграде по израђеном плану Одбор за прикупљање прилога за зидање гимназије замолиће се, да изда 15.000 фор. за откуп споменуте две зграде.

— **Умировљена**. Гђа Милева Миловановa, дугогодишња, вредна и велезаслужна учитељица на овдашњој средишњој основној школи, стављена је у мир. Гђа Милованова је ретком савесношћу, вољом и издржљивошћу вршила свој тешки позив, те је као наставница српске младежи стекла признање својих претпостављених власти. Њен учитељички рад може послужити као узор свима млађим нашим учитељицама. Поред својих наставничких дужности гђа Милованова је, као добра и одушевљена Српкиња, свагда живо учествовала у сваком културном и хуманом раду овдашњих Српкиња. Желимо поштованој гђи Милеви да у кругу своје породице поживи још много година.

— **Ватра**. Данас у подне појавила се ватра у кући овдашњег пиљара Саве Томића у Вуковићевој улици. Ватра је брзо отимала маха, те док су пожарници стигли, беше сва кућа у пламену, па је нису могли спасти. Томић је претрпео приличну штету, јер кућа не беше осигурана.

— Пишу нам из **Вуковара**: „Данас, 15. о. м., одржан је овде збор, који је сазвао стари председник нашег месног позоришног одбора г. Миша пл. Рогулић, да већа о томе, да ли да дође из Осека наше позориште к нама или не? На тај збор дошао је био и велезаслужни управитељ нашег позоришта г. А. Хацић, па је после његовог разлаг ња једногласно решено, да нам позориште дође, ако се буде толико претплате скупило, да му боравак овде прође без штете На ту цел изабран је одмах и одбор од најугледнијих и најупливнијих људи с тим задатком, да купе претплату и да се уопште постара, да наше позориште оде од нас светлим образом. У тај одбор ушло је и од наше браће Хрвата и од наших суграђана Израилћана њих неколико, па се тако надамо, да ћемо здруженим силама постићи оно, за чим тежимо. Осим тога умолиће се, по предлогу председника месног позоришног одбора г. Мише Рогулића, и наш женски свет, да буде од помоћи одбору у скупљању претплате. Ако цео тај рад узима повољна успеха, доћи ће нам позориште из Осека пред Божић и код нас ће се бавити до после св. Саве, па ће онда ићи у Нови Сад.“

— **Обустављена пловидба**. Пловидба путничких пароброда на Дунаву је за ову сезону обустављена. Последњи путнички брод возио је из Будимпеште у Мохач 14. (26.) новембра, а из Мохача у Будимпешту 17. (29.) новембра. — На целој Тиси је обустављена пловидба још 9. (21.) новембра поглавито због веома мале воде.

— **Срби вирилци у Суботици**. У 1898. год су вирилни чланови суботичког варошког представништва ови Срби: *Мила Милосављевић са 2933 фор. 08 нов., *др. Владислав Манојловић са 2249 фор. 12 нов. и Јован Димитријевић са 1865 фор. 70 нов. порезе. (Звездицом означенима рачуната је пореза двоструко.)

— **Погреб Илије Пејчиновића**. О погребу покојног Србина-мученика, и жртве бугарске обести, Илије Пејчиновића, доносе „Београдске Новине“ накнадно ово: „По свршеноме опелу над смртним остатцима покојнога Пејчиновића, крај одра те нове српске жртве, држао је у цркви говор архимандрит г. Иларион Весић, а пред црквом г. М. Павловић, професор. Из саборне цркве спровод се кренуо Кнез-Михаиловом улицом к новоме гробљу. Академско певачко друштво „Обилић“ са развијеном заставом, дружина „Станковић“, Београдско Певачко Друштво и Богословско Певачко Друштво, иђаху пред спроводом. На одар покојников положен је венац од друштва „Ускока“ и академскога друштва „Обилић.“ На Теразијама опростио се са покојником дирљивим говором г. Светозар Томић, председник „Побратимства.“ Пред 12 часова, у подне, спровод је стигао на ново гробље, где су остатци покојнога Србина Пејчиновића, предати матери земљи. Томе тужноме спроводу, поред многобројнога грађанства, Србо-Македонаца и школске омладине, беху присутни и г. г. Љуб. Ковачевић, Никола Стефановић, Никола Пашић и А. Чумић. Нека је светао спомен Илији Пејчиновићу, и вечна му памет!“

— **Златан песак у Србији**. Из Крајине јављају београдским листовима, да се у неким потоцима у крајинском и кључком срезу налази златног песка. Сељаци у селима Сиколу и Јасикову у крајинском, и из Подвршке у кључком

ли суседа што, а он ти са свим десето одговара. Тетурамо се сад као пијане гуске, и зборимо „речи без памети“, што кад имасмо, не знадосмо сачувати. Некад — ej, кад је то било! — расипало се у нас и шаком и капом, гостило се 2 недеље дана, а сватове и свечаре терали смо месецима у највећој раскоши и неумерености. Причају ми стари, како је обичај био у старо „добро“ доба, да кад ко коме у госте дође, скину му левче и чивије са кола, да не може кући, док се сит не наједе и напије. Називају то време „сретним“, а ја додајем, за то нас је и унесрећило. О да да Бог, да из овог искушења изиђемо победјоци и мудри. Јер да смо мудрији били и већи пријатељи себи и својима, не бисмо данас лутали по мраку, нити бисмо тражили социјализам и остала чудовишта 19. века. Ко има очи да види, нека се угледа на овог занатлију, који је био и ваљан занатлија и човек карактером, а свим укупно Србин! Није доцне ни у дванаести час.

О, сећам те се, добри мој господару, како си ме драговољно примио од оца, да ме пазиш и чуваш и на добро учиш. Па хвала ти за то, и прими овај венац велике моје захвалности.

Ја мали, па почео плакати, кад ми се отац вратио кући, а он ме теши: „Немој ти, Владо, плакати — касти рећи — научићеш се ти већ код нас. Аjде мало учи, па онда дабогме иди мало — касти рећи — па се мало прођи“.

Па сам се брзо и научио код њих. Били су сви у кући добри, а њега сам врло волео, особито то његово „касти — рећи“, ваља да због необичности му. Имао је два мала шегрта, са њима сам се брзо спријатељио и добро живео. Некако ми је тешко било угрејати столицу учећи; та да! навикло се дете на сеоску комоцију, па гимназија и запт тешко иде. Кад сам се са шегртима већ сасвим добро упознао, претерасмо границу, и једног лепог дана ухватисмо се добро у коштац ја и Тончика Шваба и бисмо се летњи дан до подне. Често је то долазило до жестоког окршаја, те је и стари најзад морао да се умеша и расправи заплетену ствар; онда ми је обично говорио ово: „Немој ти, Владо, све у веркштот — касти рећи; није тебе твој тата — касти рећи — зато послао у школу, да се ти — касти рећи — трљаш са шегртима. Књигу ти — касти рећи — узми, ако хоћеш да што научиш и буде што од тебе.“ А тако је очински карао, и са таком љубављу грешке исправљао, да му човек није могао одолети оним топлим и искреним речима.

Оне године, кад ће он распродати радњу и повући у се мир, добијем доброг друга Јусуфа. Ала смо и живели ја и Јусуф са њиме! Дуге, зимске вечери, па научимо задаће још до вечере, а онда после вечере слава, брате. Старац нам је приповедао и о 48-ој, како је бегао из Футога у Черевић и у бегству, прелазећи преко неког прошћа, подерао чакшире. Ми смо га нетренимице слушали, кад год нам је о буни причао, цртајући нам јуначка дела осветника српске мисли и слободе.

Лепо смо тако са њим живели, све док се сиромах није разболео. Удари га капља једног дана и одузе му леву руку, којом до смрти није могао ништа радити; не поможе му ни електризам ни Јусуфово трљање. Јусуф му је с особитом вољом и умењем трљо руку, кад се стари предигао био, само да му се поврати у живот, а он се на то смејао. „Дедер, тари пóгāн — касти рећи — тако — тако! аха, тако — тако! Де, још мало — касти рећи, де још!“

Кад сам отишао на више школе, пожелео ми је на растанку сваку срећу, опоменувши ме, да се и на даље добро владам и чувам. Као да је знао, да ме последњи пут опомиње. Једног дана читах у новинама, да је стари мој господар умрио. Представљао сам себи, да му је лако било умрети: дочекао је био лепу старост; видео је, да су му синови људи, и добар положај заузимају у данашњем друштву; осврнуо се назад, и видео је, да је као човек доиста доста учинио; чиста му је била савест, а такав један не преза од смрти, већ јој смело у очи гледи.

* * *

Може бити, укореће ме когод велећи, да сам мршав предмет изабрао и незнатну ствар. Али, за Бога, не морамо слушати све житија политичара и државника; они су додуше доста радили за човечанство, али су много пута и слāгāли и превртали бунду наопако и варали лаковерни свет, који се тако радо бави политиком и ствара и решава „источно питање“ и „критски рат“. Мој пак некадашњи господар, браћо, знао је само истину „касти и рећи“, и оставио нам је у аманет: љубити свој род, бити поштен, вредан, не расипати, него штедети за црне дане, који ево наступише; био је челик од карактера, угледајући се на свеца свога, којега св. црква наша назива тврдим „драгим каменом“; он је био диван образац и пример, какви сви треба да будемо.

Па зар да га не уздигнемо свима на углед у овом мутном времену без идејала и светиње?!

1897. **Владислав Боберић.**

срезу, кад су докони, иду поред потока, где налазе тај песак, испирају га па односе у Неготин, где га тамо у бесцење продају кујунцијама. Стручњаци и српски рудари мало обраћају пажњу на тај златни песак, којега, истина, нема у оној количини, која би задовољила њихово очекивање, али га ипак има толико, да би се од њега могао леп новац заслужити. Неготинске кујунције продају тај песак неком бечком агенту, који га у већој количини шаље некој бечкој ковници; ова опет поново пречишћава тај златни песак и за тако пречишћен плаћа кујунцијама преко агента врло незнатне своте.

Позвани би добро учинили, да обрате мало више пажње на ово природно благо у Србији.

— **Одликовани Срби у турској царевини.** Султан Абдул Хамид II. одликовао је администратора скопске митрополије архимандрита Фирмилијана орденом Мецедије III. реда. Истим орденом одликовани су и Милош Динић, директор српске гимназије у Цариграду и Коста Групчевић, уредник ваљаног српског листа „Цариградског Гласника.“

— **Крвава свадба** Из Куршумлије пишу „Београ. Новинама“ ово: „6. о. м. била је у селу Мердару свадба Вуку Ђорђевићу, сељанину тамошњем, који је узео себи за жену ћерку Неше Драговића, тежака из Васиљевца У оба села живе сами Црногорци, из чије су средине и ђувегија и невеста. Тога дана, рано изјутра, сватови се крену из Мердара у Васиљевац, по девојку, састављени од самих Црногораца. Кад је девојачка родбина спазила свате, који су улазили у Васиљевац, по обичају црногорскоме сакрије у заседи неколицину момчадије, која треба пред сватовима да испали у ветар неколико плотуна и да каже: „Не дамо ђевојку“, а свати пак такође запуцају у ветар и одговоре: „Узећемо је ма и с крвљу.“ Момчадија припуца у ветар изнад сватова, а и свати им одговоре ватром из пушака, разуме се, такође у ветар, изговарајући напред поменуте речи. Невестином деверу, Ђетку Радовићу, на мах се беше уплашио коњ, у тренутку, кад је испалио метак из револвера, који је хтео избацити у ветар, али куршум нехотично оде у момчадију, у заседи, и погоди невестина брата, Бошка Драговића, који остане на месту мртав. На мах од радости настаде жалост. Отац невестин предаде младу, која мораше обући црно рухо, сватима, и ови је одведоше без ручка и без весеља. Фамилија погинулога Бошка не ће тужити за ово нехотично убиство, и противно јој је, што је власт предузела истрагу по томе делу.“

Новости са стране.

— **Нов лист наше браће Словака.** У Ружомберку, у Липтовској жупанији, почео је ових дана излазити нов словачки лист „Slovenské Listy“ под уредништвом г. г. Карола Салве и Густава Августинија. Лист овај је уређиван у словачком народном духу, а прати ствари и осталих немађарских народности и догађаје у Словенству, како видимо из његова два броја, што досад изађоше. Од времена на време доносиће овај словачки лист хумористичан додатак „Mydlo“ („Сапун“). — Радујемо се, што се новинарство наше браће Словака обогатило још једним листом, који ће заступати њихове народне интересе у ово по све нас немађарске народности тако тешко доба.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 18. новембра. За гувернера града Реке наименован је гроф Владислав Сапари.

Беч, 18. новембра. Ново министарство је овако састављено: Др. Павле барон Гауч од Франкентурна — министар-председник и отправник министарства унутрашњих дела; фелдцајгмајстер гроф Зенон Велзерсхајмб — домобранства; др. Хенрик витез Витек — железница; др. витез Бем од Баверка — финансија; Вићентије гроф Бење-де-Латур — просвете и црквених дела; др. Ернест пл. Кербер — трговине; др. Игњат пл. Рубер — правде и Артур гроф Билант-Рајт привреде.

Као што се види, у овом министарству нема ниједног Словена. Опозиционе странке су решиле, да и против Гаучова кабинета наставе борбу, ако се не повуку језичке наредбе.

Праг, 18. новембра. Чеси су овде демонстровали против Немаца. Прозори на немачком позоришту су излупани.

Праг, 19. новембра. Овдашњи чешки листови јављају из Саца за нечувено насиље немачко. Синоћ су Немци издали лозинку, да се сруши сацка железничка станица зато, што су тамо Чеси чиновници. Многи се Чеси склањају из Саца.

Штајерски Градац, 18. новембра. Из више гостионица и кафана истерани су босански официри, јер су то тражили други гости. (То је врхунац немачког безобразлука! Бадава, мора да су босански купдаци врло тешки, кад их Штајерци не могу тако лако да заборавe. — Ур. „Бр.“)

Београд, 18. новембра. Варош Ђаковицу у Србији опколели су 300 Арбанаса. Турска се војска држи дефанзивно. У Горњој Арбанији је положај врло озбиљан.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Беч, 19. новембра. Службени лист доноси у врло топлим изразима писано ручно писмо Његовог Величанства управљено на министре, који су одступили. Владар им изражава захвалност и признање своје, и одликује их орденима.

Праг, 19. новембра. Пре подне опет беше изгреда. На многе немачке куће бацано је камење. Полиција је растерала демонстранте.

Париз, 19. новембра. Познати писац романа, Емил Зола, изјављује у листовима ово: Да би покрили кривце, варају Француску у погледу афере капетана Драјфуса, који испашта злочин, што га није он учинио. Вели, да има материјалних доказа да је Драјфус невин, и он ће ставити себи задатак, да ослободи Драјфуса из прогонства.

Распис награда.

„Матица Српска“ расписује из фонда Јована пл. Наке Вел. Сент-Миклушког за годину 1898. ове награде и тражи да се за њих напишу:

I. Ова дела:

1., Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. Награда од 50 до 500 фор. — Рок Петров-дан 1898.

II. За саставке за „Летопис“:

1., Студија, монографија или расправа из српске историје.

2, Студија или расправа о бројном, привредном и просветном кретању народа српског

3, Студија или расправа из српске књижевности.

4., Земљописна или етнографска расправа или путописи по српским крајевима и земљама.

5., Студија или расправа о музичкој уметности у Срба.

6., Преводи познатих и класичких дела.

Награда је за сваку такву студију, расправу, монографију или превод од 50 до 150 фор. према величини и вредности дела.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да означе дела своја натписом или знаком. Име, презиме, карактер и место, где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити са оним истим знаком или натписом, који је споља на самом делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано осим ако с „Матицом“ о том што друго не уговори.

Награда се губи ако писац не изда дело своје на свет за годину дана, а међутим није што друго уговорио.

Писац је обвезан од сваког награђеног дела, кад изађе из штампе, уступити „Матици“ 25 комада.

Чланци и расправе за „Летопис“ као и награђене новеле и приповетке штампају се најпре у „Летопису“ а после остаје право и писцу и „Матици“ да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталога новца „Матица“ је вољна примати и по вредности награђивати и друга научна, популарно-научна и забавна дела, остављајући писцима на вољу, да могу слободно бирати предмет.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одељење и одбор да могу издати награду и оним чланцима и делима, која дођу и мимо расписане награде или која су већ стигла, па се налазе на оцени и то у течају године и пре главне скупштине, ако књижевно одељење или одбор пронађе да припослати саставци заслужују награду.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новом Саду, 23. октобра (4. новембра) 1897.

Председник „Матице Српске“:
А. Хаџић с. р.

Др. Милан Савић с. р.
секретар.

Трговина.

Нови Сад, 19. новембра 1897.

Цене су биле ове: жито прве каквоће 11 ф. 80—90 н., друге каквоће 11 ф. 30 н., зоб 5 ф. 30—40 н., јечам 5 ф. 20—30 н., кукуруз стари 5 ф. — н., кукуруз у клипу 3 ф. 40—50 н., кукуруз нови окрњен 4 ф. 50—60 н., пасуљ бели 7 ф. — н., жути 6 ф. 50.— н., проја 4 ф 10 н., Репица 8 ф. — н. Све од 100 кгр.

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 19. новембра 1897.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 67 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 66 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 53⁵ н.

Огласи.

Објава лицитације.

Усљед пожара оштећен је један део тако званог „Базара“ у Н. Саду, у ком се радња г. Ђуре Стојковића налазила, те ће се у погледу поправака истога дела одржати лицитација 11. децембра (29. новембра) т. г. пре подне у 10 сати код долепотписаног, код кога се и ближи услови дознати могу.

Писмене понуде са 10% јамчевином примају се до почетка лицитације.

У Новом Саду 17. (29.) новембра 1897.

Стеван Поповић-Пецп
епитроп.

454 1—1

Оглас.

Девојка Српкиња из боље куће, која је здрава и поштена може се удати за потписанога, који има 25 година.

Извешће о здрављу и поштењу мора бити истинито, свака обмана имала би штетне последице по будући брачни живот. За себе подписани дозвољава упитати прве трговачке куће у Београду и Алексинцу.

Моле се родитељи и сродници за писмени споразум.

У оскудици познанства послужио сам се штампом као најлакшим средством.

Алексинац, 14. новембра 1897. год.

С одличним поштовањем
Петар М. Тривунац
трговац.

451 1—2

Бр. 22471. адм. 1897.

Оглас.

Овим се даје на знање, да ће се у економском званију, II-ги спрат нове магистратске зграде, уз извикану цену од 1994 фор. 5-ог децембра по рим. тек. године продавати сеча дрвећа „Врбака“, који је варошка својина под руковањем државног шумарства у обиму од 15 кат. јутара већином врба и топола, лежећем на простору међу старим Дунавом и насипом, који „Врбак“ опкољав, те који се пружа од границе општине Каћа, до мргиња који је по шумарском старатељству обележен.

Лицитанти су дужни 10% извикане своте у име вадиума пре дражбе положити.

Ближи услови могу се дознати у званију Гашпара Месароша вар. већника.

Материјал дрва установљен је од прилике: на 1970 прост. метара боље врсте врбови и тополини цепаница; 980 прост. мет. лошије врсте врбови и тополини цепаница; 850 прост. метара врбови и тополини мотака, и 8000 у снопу огранака за гориво, које се све на лицу места може видити.

Из седнице поглаварства вароши Новога Сада, држане 23. новембра 1897.

Поповић Пеција с. р.
кр. саветник, градоначелник.

ТРАЖИ СЕ

честита и у сваком кућевном послу вична газдарица. У обзир ће се узети само старија личност и која је без деце.

Писмене понуде нека се пошљу на адресу: Т. В. Ћосићу Сомбор (Zombor) Nemes-Militicsi utcza H. sz. 275. одакле ће и ближа извешћа добити. 453 2—3

Једина најпријатнија за узимање, природна минерална вода је за отвор

ФРАЊЕ ЈОСИФА

ГОРКА ВОДА,

то је краљица свију горких вода; и по свима је лекарима топло препоручена.

Ова је вода добила 10 златних медаља на најзнаменитијим изложбама; а распрострањена је по целом свету.

Изрично се умољава поручити:

Фрање Јосифа горке воде

а све друге наслове као: „као царска или будимска горка вода“ избегавати.

Дирекција за размишљање у Будимпешти (Váczi utcza 18.)

У Новом Саду је заступник:

275 4—6 **Тајбнер и друг.**

Продаја куће.

Кућа, број 15., у Андрашијевој улици, у Новом Саду, продаје се 406 3—3

из слободне руке

и купац је може одмах у посед примити.

Купопродајни услови су врло повољни. Ближа извешћа код адвоката дра Људевита Сабо-а, у Новом Саду, Андрашијева улица бр. 18. Посредник се не хонорира.

Најбоље, најјефтиније

могу се купити

НАЈМОДЕРНИЈЕ

ХАЉИНЕ ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ

само код 265 16—21

Хајнриха Могана

Нови Сад

главна улица бр. 3, у Недељковићевој кући.

Ја не држим путнике, јер они стају много новаца и траже високу провизију, већ радије продајем **непосредно** и **ЈЕФТИНИЈЕ** купцима, те с тога могу да строго по православном угледу масном бојом израђене иконе, заједно са лепо позлаћеним оквиром од 10 cm ширине, у величини од 88=75 cm по 6—7—7.50 фор. да продајем.

Ко жели лепу слику или икону, нека се обрати директно на

ЛУЈА ТАУША

позлатара и творничара оквира. Стовариште слика, икона и огледала

у Новом Саду, Дунавска улица, код Златног Крста.

Разашиље поштом у наточ (per Nachnahme) у сандучићима по цену, која њега стаје. Гарантује се за **солидну** и **лепу** израду слика. Затим има на стовариштa на платну разапетих икона у масној боји: св. Никола, св. Стеван, св. Ђорђе на коњу, св. Димитрије на коњу, Марија на престолу са св. Николом и св. Јованом, по цену од 3 фор. 50 новч. заједно с оквиром.

312 6—6

Власник и издавалац: Задужина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.